

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

25. november 2021 *

»Præjudiciel forelæggelse – retligt samarbejde i civile sager – forordning (EF) nr. 2201/2003 – kompetence til at træffe afgørelse om en begæring om skilsmisse – artikel 3, stk. 1, litra a) – begrebet sagsøgerens »sædvanlige opholdssted««

I sag C-289/20,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af cour d'appel de Paris (appeldomstolen i Paris, Frankrig) ved afgørelse af 13. februar 2020, indgået til Domstolen den 30. juni 2020, i sagen

IB

mod

FA,

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling),

sammensat af formanden for Anden Afdeling, A. Prechal, som fungerende formand for Tredje Afdeling, og dommerne J. Passer, F. Biltgen, L.S. Rossi (refererende dommer) og N. Wahl,

generaladvokat: M. Campos Sánchez-Bordona,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

- IB ved avocats F. Ingold og E. Ravin,
- FA ved avocat A. Boiché,
- den franske regering ved E. de Moustier, T. Stehelin, D. Dubois og A. Daniel, som befuldmægtigede,

* Processprog: fransk.

- den tyske regering ved J. Möller, M. Hellmann og U. Bartl, som befuldmægtigede,
- Irland ved M. Browne, A. Joyce og J. Quaney, som befuldmægtigede,
- den portugisiske regering ved L. Inez Fernandes, S. Duarte Afonso, P. Barros da Costa og L. Medeiros, som befuldmægtigede,
- Europa-Kommissionen først ved M. Heller, W. Wils og M. Wilderspin, derefter ved M. Heller og W. Wils, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 8. juli 2021,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel forelæggelse vedrører fortolkningen af artikel 3, stk. 1, litra a), i Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000 (EUT 2003, L 338, s. 1).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet under en sag mellem ægtefællerne IB og FA vedrørende en begæring om opløsning af deres ægteskab.

Retsforskrifter

Forordning (EF) nr. 1347/2000

- 3 Fjerde, ottende og tolvte betragtning til Rådets forordning (EF) nr. 1347/2000 af 29. maj 2000 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager samt i sager vedrørende forældremyndighed over ægtefællernes fælles børn (EFT 2000, L 160, s. 19), som blev ophævet med virkning fra den 1. marts 2005 ved forordning nr. 2201/2003, havde følgende ordlyd:

»(4) Forskellene mellem visse nationale regler vedrørende kompetence og fuldbyrdelse vanskeliggør den frie bevægelighed for personer og det indre markeds funktion. Det er derfor hensigtsmæssigt at fastsætte bestemmelser, der samordner reglerne vedrørende kompetencekonflikter i ægteskabssager og sager om forældremyndighed, for derved at forenkle formaliteterne med henblik på en hurtig og automatisk anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser.

[...]

- (8) Der bør i denne forordning fastsættes logiske og homogene bestemmelser, som tillader en så vidtrækkende fri bevægelighed for personer som mulig. [...]

[...]

- (12) De kompetencekriterier, der anerkendes i denne forordning, er baseret på princippet om, at der skal være en reel tilknytning mellem den berørte part og den medlemsstat, der har kompetence. Visse kriterier er medtaget, fordi de findes i forskellige medlemsstaters interne retsregler, og fordi de øvrige medlemsstater har godtaget dem.«

Forordning nr. 2201/2003

- 4 Følgende fremgår af første betragtning til forordning nr. 2201/2003:

»Det Europæiske Fællesskab har sat sig som mål at skabe et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed, hvor der er fri bevægelighed for personer. Med henblik herpå skal Fællesskabet bl.a. vedtage de foranstaltninger vedrørende samarbejde om civilretlige spørgsmål, der er nødvendige for det indre markedes funktion.«

- 5 Artikel 1 i forordning nr. 2201/2003 med overskriften »Anvendelsesområde« bestemmer i stk. 1:

»Denne forordning finder anvendelse på det civilretlige område, uanset domsmyndighedens art, for spørgsmål vedrørende:

- a) skilsmisse, separation og omstødelse af ægteskab

[...]«

- 6 Forordningens artikel 3 med overskriften »Generel kompetence« fastsætter:

»1. Kompetencen til at træffe afgørelse om spørgsmål vedrørende skilsmisse, separation og omstødelse af ægteskab ligger hos retterne i den medlemsstat:

- a) på hvis område

- ægtefællerne har deres sædvanlige opholdssted, eller
- ægtefællerne havde deres sidste sædvanlige opholdssted, for så vidt en af dem stadig opholder sig dér, eller
- sagsøgte har sit sædvanlige opholdssted, eller
- en af ægtefællerne, i tilfælde af fælles begæring, har sit sædvanlige opholdssted, eller
- sagsøgeren har sit sædvanlige opholdssted, hvis vedkommende har opholdt sig dér i mindst et år umiddelbart forud for indgivelsen af begæringen, eller
- sagsøgeren har sit sædvanlige opholdssted, hvis vedkommende har opholdt sig dér i mindst seks måneder umiddelbart forud for indgivelsen af begæringen og er statsborger i den pågældende medlemsstat eller, for så vidt angår Det Forenede Kongerige [Storbritannien og Nordirland] og Irland, har »domicil« dér

- b) hvis nationalitet begge ægtefæller har, eller, for så vidt angår Det Forenede Kongerige og Irland, hvor begge ægtefæller har »domicil«.

2. I denne forordning svarer udtrykket »domicil« til det domicilbegreb, der anvendes i Det Forenede Kongeriges og Irlands retssystemer.«

- 7 Nævnte forordnings artikel 6 med overskriften »De i artikel 3-5 indeholdte kompetenceregler eksklusive karakter« har følgende ordlyd:

»En ægtefælle

- a) som har sit sædvanlige opholdssted på en medlemsstats område, eller
- b) som er statsborger i en medlemsstat eller, for så vidt angår Det Forenede Kongerige og Irland, har »domicil« på en af disse medlemsstaters område,

kan kun sagsøges ved retterne i en anden medlemsstat i medfør af artikel 3-5.«

- 8 Samme forordnings artikel 19 med overskriften »Litispændens og indbyrdes sammenhængende krav« bestemmer i stk. 1:

»Såfremt der anlægges sag vedrørende skilsmisse, separation eller omstødelse af ægteskab mellem de samme parter ved retter i forskellige medlemsstater, udsætter enhver anden ret end den, ved hvilken der først er anlagt sag, på embeds vegne sagen, indtil denne rets kompetence er fastslået.«

- 9 Artikel 66 i forordning nr. 2201/2003 med overskriften »Medlemsstater med to eller flere retssystemer« er affattet som følger:

»For så vidt angår en medlemsstat, hvor to eller flere retssystemer eller regelsæt vedrørende spørgsmål, der er omfattet af denne forordning, finder anvendelse i forskellige territoriale enheder:

- a) forstås en henvisning til sædvanligt opholdssted på denne medlemsstats område som en henvisning til sædvanligt opholdssted på en territorial enheds område

[...]«

Forordning (EF) nr. 4/2009

- 10 Artikel 3 i Rådets forordning (EF) nr. 4/2009 af 18. december 2008 om kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser og samarbejde vedrørende underholdspligt (EUT 2009, L 7, s. 1) fastsætter:

»De myndigheder, der er kompetente med hensyn til underholdspligt i medlemsstaterne, er:

[...]

- c) den ret, der i henhold til den nationale lovgivning har kompetence til at påkende en sag vedrørende en persons retlige status, når anmodningen om underhold er accessorisk i forhold til denne sag, medmindre denne kompetence alene støttes på en af parternes nationalitet, [...]

[...]«

Forordning (EU) 2016/1103

- 11 Følgende fremgår af 15. og 49. betragtning til Rådets forordning (EU) 2016/1103 af 24. juni 2016 om indførelse af et forstærket samarbejde på området for kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i sager vedrørende formueforholdet mellem ægtefæller (EUT 2016, L 183, s. 1):

»(15) For at opnå retssikkerhed for gifte par, hvad angår deres formuegoder, og sikre dem en vis forudsigelighed bør alle regler om formueforhold mellem ægtefæller samles i én retsakt.

[...]

(49) Hvis der ikke er indgået nogen aftale om lovvalg, bør denne forordning for at forene forudsigelighed og retssikkerhed med hensyn til parrets faktiske liv indføre harmoniserede lovvalgsregler for at fastsætte den lov, der finder anvendelse på ægtefællernes samlede formuegoder på grundlag af en skala af tilknytningsfaktorer. Ægtefællernes første fælles sædvanlige opholdssted kort efter ægteskabets indgåelse bør udgøre det første kriterium og gå forud for ægtefællernes fælles statsborgerskab på tidspunktet for ægteskabets indgåelse. [...]«

- 12 Nævnte forordnings artikel 5, stk. 1, bestemmer:

»Hvis en ret i en medlemsstat behandler en begæring om skilsmisse, separation eller annulation af et ægteskab i henhold til forordning [nr. 2201/2003], har retterne i den pågældende stat kompetence til at træffe afgørelse om spørgsmål vedrørende formueforholdet mellem ægtefæller i forbindelse med denne begæring, jf. dog stk. 2.«

Twisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

- 13 IB, der er fransk statsborger, og FA, der er IB's ægtefælle og irsk statsborger, blev i 1994 gift i Bray (Irland). De har fået tre børn, som nu er myndige.
- 14 Den 28. december 2018 indgav IB en begæring om skilsmisse til tribunal de grande instance de Paris (retten i første instans i Paris, Frankrig).
- 15 Ved kendelse af 11. juli 2019, og i overensstemmelse med FA's påstande, erklærede dommeren i familieretlige sager ved denne ret sig stedligt inkompetent til at træffe afgørelse om ægtefællernes skilsmisse. Retten var af den opfattelse, at den omstændighed alene, at IB havde besluttet at have sit arbejdssted i Frankrig, ikke var tilstrækkelig til at godtgøre, at han havde ønsket at have sit sædvanlige opholdssted dér, uanset de heraf følgende skattemæssige og administrative konsekvenser og den levevis, der var forbundet hermed.
- 16 Den 30. juli 2019 iværksatte IB appel til prøvelse af denne kendelse ved cour d'appel de Paris (appeldomstolen i Paris, Frankrig) med påstand om, at det bl.a. fastslås, at tribunal de grande instance de Paris (retten i første instans i Paris) har stedlig kompetence til at træffe afgørelse om de pågældende ægtefællers skilsmisse. I denne forbindelse har IB gjort gældende, at han har udøvet sin erhvervsmæssige virksomhed i Frankrig siden 2010 og på stabil og varig måde siden maj 2017. Han har endvidere gjort gældende, at han dér bor i en lejlighed, der tilhører hans far, at

han har sit sociale liv i Frankrig, og at det er hans hustrus manglende vilje til at bosætte sig i Frankrig – selv om hun ofte opholder sig dér i deres lejlighed i Paris eller i det sommerhus, som de erhvervede i 2017 – der er årsag til, at de nu lever deres daglige liv hver for sig.

- 17 FA har gjort gældende, at det aldrig har været hensigten, at familien skulle bo i Frankrig. Familiens sædvanlige opholdssted er således beliggende i Irland, og IB har aldrig ændret sin bopæl, men har alene ændret sit arbejdssteds adresse. Den omstændighed, at IB har arbejdet og oppebåret sin indkomst i Frankrig i mere end seks måneder, er i øvrigt ikke tilstrækkelig til at fastslå, at han har sit sædvanlige opholdssted dér som omhandlet i artikel 3, stk. 1, litra a), i forordning nr. 2201/2003. IB vendte nemlig indtil udgangen af 2018 løbende hjem til familiens bolig i Irland, idet han fortsatte sit liv dér som hidtil, og han kontaktede en advokat i Irland, da ægtefællerne fra september 2018 drøftede muligheden for skilsmisse.
- 18 Ifølge den forelæggende ret er det ubestridt, at de pågældende ægtefællers familiebolig var beliggende i Irland, hvor familien bosatte sig i 1999, idet de dér havde købt en fast ejendom, der udgjorde ægtefællernes bopæl. FA beholdt i øvrigt sit sædvanlige opholdssted i Irland på det tidspunkt, hvor IB indledte skilsmisseproceduren, der var ikke tale om separation inden indledningen heraf, og der forelå ikke forhold, der gjorde det muligt at fastslå, at ægtefællerne havde haft et fælles ønske om at flytte deres familiebolig til Frankrig, idet en række forhold indikerede, at IB havde en personlig og familiemæssig tilknytning til Irland, hvortil han vendte tilbage hver weekend for at være sammen med sin ægtefælle og sine børn.
- 19 Denne ret er imidlertid af den opfattelse, at IB's tilknytning til Irland ikke udelukker en tilknytning til Frankrig, hvor han siden 2017 rejste til hver uge for at arbejde, således at denne ret i lighed med retten i første instans har konstateret, at IB faktisk i en årrække havde to opholdssteder, den ene familiemæssige bopæl i Irland og den anden erhvervsmæssige bopæl i Frankrig, således at de tilknytningselementer, som IB havde til Frankrig, efter den forelæggende rets opfattelse hverken var lejlighedsvis eller tilfældige, og at IB i det mindste siden den 15. maj 2017 havde oprettet midtpunktet for sine erhvervsmæssige interesser dér.
- 20 I denne henseende har den forelæggende ret imidlertid præciseret, at selv om det kan lægges til grund, at IB i det mindste seks måneder før, der blev anlagt sag ved tribunal de grande instance de Paris (retten i første instans i Paris), havde etableret et stabilt og varigt opholdssted i Frankrig, havde han dog ikke opgivet sit opholdssted i Irland, hvortil han bevarede et familiemæssigt tilhørsforhold, og hvor han af personlige årsager rejste til lige så ofte som tidligere. Den forelæggende ret har heraf udledt, at de irske og franske retter begge har kompetence til at træffe afgørelse om de pågældende ægtefællers skilsmisse.
- 21 Den forelæggende ret har i denne henseende præciseret, at princippet om, at den samme kompetenceregulering kan opfyldes i to medlemsstater, er blevet fastslået af Domstolen i dom af 16. juli 2009, Hadadi (C-168/08, EU:C:2009:474), men har fremhævet, at den sag, der gav anledning til denne dom, vedrørte anvendelsen af nationalitetskriteriet, hvis objektive definition svarer til, at to ægtefæller kan være statsborgere i to medlemsstater, mens det i hovedsagen er begrebet sædvanligt opholdssted, der er omhandlet, hvis definition i sig selv forudsætter en fortolkning.
- 22 Ifølge den forelæggende ret er begrebet »sædvanligt opholdssted« som omhandlet i artikel 3, stk. 1, litra a), i forordning nr. 2201/2003 et selvstændigt EU-retligt begreb, som kræver Domstolens fortolkning.

- 23 På denne baggrund har cour d'appel de Paris (appeldomstolen i Paris) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Når det som i det foreliggende tilfælde af de faktiske omstændigheder fremgår, at en af ægtefællerne tilbringer sit liv i to medlemsstater, kan den pågældende da anses for at have sit sædvanlige opholdssted, som omhandlet i artikel 3 i forordning nr. 2201/2003 og i forbindelse med anvendelsen af denne artikel, i to medlemsstater, således at retterne i begge medlemsstater har kompetence til at træffe afgørelse om skilsmissem, hvis betingelserne i denne artikel er opfyldt i disse to medlemsstater?«

Retsforhandlingerne for Domstolen

- 24 I forelæggelsesafgørelsen har cour d'appel de Paris (appeldomstolen i Paris) anmodet Domstolen om at undergive nærværende præjudicielle forelæggelse den fremskyndede procedure, der er fastsat i artikel 105 i Domstolens procesreglement.
- 25 På forslag fra den refererende dommer og efter at have hørt generaladvokaten afslog Domstolens præsident denne anmodning ved kendelse af 15. juli 2020.
- 26 Denne afgørelse er baseret på den konstatering, at den forelæggende ret, bortset fra en henvisning til den omstændighed, at de pågældende ægtefællers tilrettelæggelse af deres liv afhænger af fastlæggelsen af, om de irske eller franske retter har kompetence, hvilken omstændighed imidlertid er utilstrækkelig til at adskille den foreliggende sag fra andre skilsmisssager, ikke har anført nogen omstændighed, der gør det muligt at fastslå, at sagens karakter kræver, at den behandles hurtigt i overensstemmelse med procesreglementets artikel 105, stk. 1.
- 27 Ved skrivelse af 17. februar 2021 fremsatte IB i henhold til procesreglementets artikel 76, stk. 1, en begrundet anmodning om afholdelse af mundtlig forhandling.
- 28 Adspurgt af Domstolens Justitskontor om denne anmodning under hensyn til sundhedskrisen gav IB ved skrivelse af 2. marts 2021 samtykke til, at retsmødet blev erstattet af muligheden for skriftligt at besvare de skriftlige bemærkninger fra de øvrige parter og berørte, som er omfattet af artikel 23 i statuten for Den Europæiske Unions Domstol.
- 29 Ud over IB har den franske regering, Irland og Europa-Kommissionen benyttet sig af denne mulighed og har indgivet indlæg.

Om det præjudicielle spørgsmål

- 30 Med sit præjudicielle spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 3, stk. 1, litra a), i forordning nr. 2201/2003 skal fortolkes således, at en ægtefælle, der deler sit liv mellem to medlemsstater, kan have sit sædvanlige opholdssted i disse to medlemsstater, således at retterne i disse medlemsstater kan have kompetence til at træffe afgørelse om en begæring om opløsning af ægteskab.
- 31 Som det fremgår af første betragtning til forordning nr. 2201/2003, bidrager den til at skabe et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed, hvor der er fri bevægelighed for personer. Med henblik herpå er der i denne forordnings kapitel II og III bl.a. fastsat regler om såvel kompetence

som anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser vedrørende opløsning af ægteskab, idet disse regler sigter mod at garantere retssikkerheden (dom af 13.10.2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, præmis 33 og den deri nævnte retspraksis).

- 32 I denne sammenhæng fastsætter nævnte forordnings artikel 3, som henhører under forordningens kapitel II, de almindelige kompetencekriterier for så vidt angår spørgsmål vedrørende skilsmisse, separation og omstødelse af ægteskab. Disse objektive kriterier, som er alternative og de eneste, der finder anvendelse, opfylder behovet for en lovgivning, som er tilpasset de særlige behov, der gør sig gældende for spørgsmål vedrørende opløsning af ægteskab (dom af 13.10.2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, præmis 40).
- 33 I denne henseende bemærkes, at selv om artikel 3, stk. 1, litra a), første til fjerde led, i forordning nr. 2201/2003 udtrykkeligt henviser til kriterierne om ægtefællernes og sagsøgtes sædvanlige opholdssted, tillader denne forordnings artikel 3, stk. 1, litra a), femte led, og artikel 3, stk. 1, litra a), sjette led, anvendelsen af kompetencereglen om sagsøgerværneting (forum actoris) (dom af 13.10.2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, præmis 41).
- 34 Sidstnævnte bestemmelser anerkender nemlig under visse betingelser kompetencen for retterne i den medlemsstat, på hvis område sagsøgeren har sit sædvanlige opholdssted, til at træffe afgørelse for så vidt angår spørgsmål vedrørende opløsning af ægteskab. Artikel 3, stk. 1, litra a), sjette led, i forordning nr. 2201/2003 fastlægger således en sådan kompetence, hvis sagsøgeren har opholdt sig dér i mindst seks måneder umiddelbart forud for indgivelsen af begæringen og er statsborger i den pågældende medlemsstat eller, for så vidt angår Irland og Det Forenede Kongerige, har domicil dér (jf. i denne retning dom af 13.10.2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, præmis 42).
- 35 Denne bestemmelse tilsigter at beskytte ægtefællernes interesser og opfylder formålet med forordning nr. 2201/2003, idet der hermed er indført fleksible regler vedrørende kompetencekonflikter for at tage hensyn til den frie bevægelighed for personer og ligeledes beskytte rettighederne for en ægtefælle, der har forladt det land, hvor ægtefællerne havde deres fælles sædvanlige opholdssted, samtidig med at det sikres, at der er en reel tilknytning mellem den berørte part og den medlemsstat, der udøver kompetencen (jf. i denne retning dom af 13.10.2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, præmis 49 og 50 og den deri nævnte retspraksis).
- 36 I det foreliggende tilfælde har IB, som er fransk statsborger, således som det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, indbragt en begæring om skilsmisse for tribunal de grande instance de Paris (retten i første instans i Paris) og har herved påberåbt sig artikel 3, stk. 1, litra a), sjette led, i forordning nr. 2201/2003. Ifølge den forelæggende ret havde IB i mindst seks måneder, før han indbragte denne begæring, haft stabilt og varigt opholdssted i Frankrig. Det er således denne rets opfattelse, at de tilknytningselementer, der foreligger mellem IB og Frankrig, hverken er lejlighedsvis eller tilfældige, og at han siden 2017 har haft midtpunktet for sine erhvervmæssige interesser i Frankrig. Den forelæggende ret har imidlertid ligeledes præciseret, at IB dog ikke havde opgivet sit opholdssted i Irland, hvortil han bevarede et familiemæssigt tilhørsforhold, og hvor han af personlige årsager rejste til lige så ofte som tidligere. Det er således denne rets vurdering, at IB faktisk havde to opholdssteder, nemlig et opholdssted, når han i løbet af ugen af arbejdsmæssige grunde var i Paris, og et andet opholdssted, når han resten af tiden var hos sin ægtefælle og sine børn i Irland.

- 37 Under disse omstændigheder skal det fastlægges, om artikel 3, stk. 1, litra a), i forordning nr. 2201/2003 skal fortolkes således, at en ægtefælle ikke på et givent tidspunkt kan have mere end ét sædvanligt opholdssted som omhandlet i denne bestemmelse.
- 38 Indledningsvis bemærkes, at forordning nr. 2201/2003 ikke indeholder nogen definition af begrebet »sædvanligt opholdssted«, herunder en ægtefælles sædvanlige opholdssted, som omhandlet i denne forordnings artikel 3, stk. 1, litra a).
- 39 Da forordning nr. 2201/2003 hverken indeholder en sådan definition eller en udtrykkelig henvisning til medlemsstaternes ret med henblik på at fastlægge betydningen og rækkevidden af dette begreb, skal det undergives en selvstændig og ensartet fortolkning under hensyntagen til den sammenhæng, hvori de bestemmelser, der nævner begrebet, indgår, og forordningens formål (jf. analogt vedrørende et barns sædvanlige opholdssted dom af 28.6.2018, HR, C-512/17, EU:C:2018:513, præmis 40 og den deri nævnte retspraksis).
- 40 For det første skal det fremhæves, at hverken denne forordnings artikel 3, stk. 1, litra a), eller andre af forordningens bestemmelser nævner dette begreb i flertalsform. Forordning nr. 2201/2003 henviser således til retterne i den medlemsstat, hvor den ene og/eller den anden ægtefælle eller barnet har sit »sædvanlige opholdssted«, alt efter omstændighederne, ved systematisk at anvende ental uden samtidig at tage højde for et tilfælde, hvor den samme person samtidig kan have flere sædvanlige opholdssteder eller et sædvanligt opholdssted på en flerhed af steder. I denne henseende har EU-lovgiver i øvrigt i denne forordnings artikel 66, litra a), præciseret, at i forhold til en medlemsstat, hvor to eller flere retssystemer vedrørende spørgsmål, der er omfattet af den nævnte forordning, finder anvendelse i forskellige territoriale enheder, »forstås en henvisning til sædvanligt opholdssted på denne medlemsstats område som en henvisning til sædvanligt opholdssted på en territorial enheds område«.
- 41 For det andet har Domstolen allerede i forbindelse med fortolkningen af bestemmelserne i forordning nr. 2201/2003 fastslået dels, at anvendelsen af adjektivet »sædvanligt« gør det muligt at udlede, at opholdet skal have en vis karakter af stabilitet eller regelmæssighed, dels, at en persons flytning af sit sædvanlige opholdssted til en medlemsstat afspejler personens ønske om dér varigt at etablere det vedvarende eller sædvanlige midtpunkt for sine interesser (jf. i denne retning dom af 22.12.2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, præmis 44 og 51).
- 42 En sådan fortolkning understøttes i øvrigt af den af Alegría Borrás udarbejdede forklarende rapport til konventionen om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager, kaldet »Bruxelles II-konventionen« (EFT 1998, C 221, s. 1), som inspirerede ordlyden af forordning nr. 2201/2003. Det fremgår således af denne rapports punkt 32 (EFT 1998, C 221, s. 27), at for så vidt angår »sædvanligt opholdssted« som kriterium for tildeling af kompetence i sager om opløsning af ægteskab blev der taget særligt hensyn til den definition, som Domstolen har fastlagt heraf på andre områder, hvorefter dette begreb omfattede det sted, hvor den pågældende har villet oprette og stabilisere det varige midtpunkt for sine interesser.
- 43 Sidestillingen af en persons sædvanlige opholdssted, i det foreliggende tilfælde en ægtefælles, med det varige eller sædvanlige midtpunkt for den pågældendes interesser, taler imidlertid ikke for, at det skal lægges til grund, at en flerhed af opholdssteder samtidig kan have en sådan karakter.

- 44 Denne vurdering understøttes for det tredje af det formål, der forfølges med de kompetenceregler, der er fastsat i artikel 3, stk. 1, litra a), i forordning nr. 2201/2003, som består i at sikre ligevægt mellem bevægeligheden for personer inden for Den Europæiske Union og retssikkerheden (jf. i denne retning dom af 13.10.2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, præmis 33 og den deri nævnte retspraksis).
- 45 Det er korrekt, at forordning nr. 2201/2003 med henblik på at fremme personers bevægelighed inden for EU er inspireret af formålet om at lette muligheden for at opnå opløsning af ægteskab ved i artikel 3, stk. 1, litra a), at opstille en flerhed af alternative kriterier til fordel for sagsøgeren, hvis anvendelse ikke er underlagt et hierarkisk forhold. Det er af denne grund, at den ordning for fordeling af kompetencer, der er indført ved forordningen for så vidt angår spørgsmål vedrørende opløsning af ægteskab, ikke tilsigter at udelukke, at der samtidig er kompetence for flere retter (jf. i denne retning dom af 13.10.2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, præmis 46 og 47 og den deri nævnte retspraksis), idet disse kompetencer koordineres ved de litispendensregler, der er fastsat i nævnte forordnings artikel 19.
- 46 En anerkendelse af, at en ægtefælle samtidig kan have sædvanligt opholdssted i flere medlemsstater, ville imidlertid kunne skade retssikkerheden ved at gøre det vanskeligere for den ret, ved hvilken sagen er anlagt, på forhånd at afgøre, hvilke retter der kan træffe afgørelse om opløsning af ægteskabet, og ved at gøre det mere kompliceret for den ret, ved hvilken sagen er anlagt, at efterprøve sin egen kompetence. Som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 94 i forslaget til afgørelse, ville der således være risiko for, at den internationale kompetence i sidste ende ikke afgøres på grundlag af kriteriet om »sædvanligt opholdssted« som omhandlet i artikel 3, stk. 1, litra a), i forordning nr. 2201/2003, men på grundlag af et kriterium, der alene er baseret på den ene eller den anden ægtefælles bopæl, hvilket er i strid med denne forordning.
- 47 For det fjerde bemærkes, at fortolkningen af kompetencereglerne i artikel 3, stk. 1, litra a), i forordning nr. 2201/2003 har konsekvenser, der ikke er begrænset til opløsningen af det ægteskabelige forhold som sådan.
- 48 Navnlig henviser både artikel 3, litra c), i forordning nr. 4/2009 og artikel 5 i forordning 2016/1103 til den kompetence, der er fastsat i artikel 3, stk. 1, litra a), i forordning nr. 2201/2003, og fastsætter i forbindelse med sager om opløsning af ægteskab accessoriske kompetencer for den ret, ved hvilken der er anlagt sag om visse anmodninger om underholdsbidrag eller visse formueretlige spørgsmål. Hvis det anerkendes, at en ægtefælle kan have flere sædvanlige opholdssteder samtidig, ville det således også være til skade for kravet om forudsigelighed med hensyn til kompetencereglerne, som er fælles for de nævnte forordninger (jf. vedrørende forordning nr. 4/2009 dom af 4. juni 2020, FX (Afværgelse af fuldbyrdelse af et underholdsbidrag), C-41/19, EU:C:2020:425, præmis 40 og den deri nævnte retspraksis, samt for så vidt angår forordning 2016/1103 navnlig 15. og 49. betragtning hertil).
- 49 For det femte drages samtlige disse bemærkninger ikke i tvivl af den fortolkning af artikel 3, stk. 1, litra b), i forordning nr. 2201/2003, der blev anlagt i dom af 16. juli 2009, Hadadi (C-168/08, EU:C:2009:474, præmis 56), hvorved Domstolen medgav, at retterne i flere medlemsstater kan være kompetente, når parterne har statsborgerskab i flere lande.

- 50 Som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 92 i forslaget til afgørelse, forholder det sig nemlig således, at selv om Domstolen i den nævnte dom udelukkede, at det tilknytningskriterium, der er fastsat i artikel 3, stk. 1, litra b), i forordning nr. 2201/2003, nemlig de to ægtefællers nationalitet, er begrænset til ægtefællernes »dominerende statsborgerskab«, er denne omstændighed ikke relevant for fortolkningen af denne forordnings artikel 3, stk. 1, litra a).
- 51 Det følger af samtlige disse betragtninger, at selv om det ikke er udelukket, at en ægtefælle samtidig kan råde over flere opholdssteder, kan sidstnævnte på et givet tidspunkt kun have ét sædvanligt opholdssted som omhandlet i artikel 3, stk. 1, litra a), i forordning nr. 2201/2003.
- 52 Da begrebet »sædvanligt opholdssted« i det væsentlige er udtryk for et faktisk spørgsmål (dom af 8.6.2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, præmis 51), tilkommer det den forelæggende ret på grundlag af samtlige faktiske omstændigheder i den konkrete sag at efterprøve, om den medlemsstat, på hvis område den nationale ret, ved hvilken IB har anlagt sag, er beliggende, svarer til det sted, hvor sagsøgeren har sit sædvanlige opholdssted som omhandlet i artikel 3, stk. 1, litra a), sjette led, i forordning nr. 2201/2003 (jf. analogt dom af 2.4.2009, A, C-523/07, EU:C:2009:225, præmis 42, og af 28.6.2018, HR, C-512/17, EU:C:2018:513, præmis 41).
- 53 I denne henseende bemærkes, at Domstolen i forbindelse med fortolkningen af bestemmelserne i forordning nr. 2201/2003 om forældreansvar har fastslået, at det for at fastlægge et barns sædvanlige opholdssted, navnlig et lille barn, som i det daglige er afhængig af sine forældre, skal undersøges, hvor disse opholder sig stabilt og har en social og familiemæssig tilknytning, idet en hensigt om således at tage fast bopæl på dette sted, når denne hensigt fremgår af ydre omstændigheder, ligeledes kan tages i betragtning (jf. i denne retning dom af 28.6.2018, HR, C-512/17, EU:C:2018:513, præmis 45 og 46 og den deri nævnte retspraksis). Denne retspraksis fastholder således barnets forældres sociale og familiemæssige tilknytning, navnlig når der er tale om små børn, som det afgørende kriterium for fastlæggelsen af barnets sædvanlige opholdssted.
- 54 De særlige omstændigheder, der kendetegner det sted, hvor et barn har sit sædvanlige opholdssted, er ganske vist åbenbart ikke på alle punkter identiske med dem, der gør det muligt at fastlægge en ægtefælles sædvanlige opholdssted som omhandlet i artikel 3, stk. 1, litra a), i forordning nr. 2201/2003.
- 55 En ægtefælle kan således som følge af den ægteskabelige krise beslutte at forlade parrets tidligere sædvanlige opholdssted for at bosætte sig i en anden medlemsstat end den, hvor dette tidligere opholdssted er beliggende, og dér indgive en begæring om opløsning af ægteskabet på de betingelser, der er fastsat i artikel 3, stk. 1, litra a), femte og sjette led, i forordning nr. 2201/2003, samtidig med at den pågældende fortsat fuldt ud kan bevare visse sociale og familiemæssige bånd på den medlemsstats område, hvor parrets tidligere sædvanlige opholdssted er beliggende.
- 56 Til forskel fra et barn, navnlig et lille barn, hvis tilknytning som hovedregel er familiemæssig (jf. i denne retning dom af 22.12.2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, præmis 54), er en voksens miljø nødvendigvis mere varieret og består af et betydeligt bredere aktivitetsspektrum og forskelligartede interesser, herunder erhvervsmæssige, sociokulturelle og formuemæssige af privat og familiemæssig karakter. I denne henseende kan det ikke kræves, at disse interesser koncentrerer på en enkelt medlemsstats område, navnlig henset til formålet med forordning nr. 2201/2003 om at lette begæringer om opløsning af ægteskab ved at indføre fleksible regler vedrørende kompetencekonflikter og ved at beskytte rettighederne for en ægtefælle, der som

følge af den ægteskabelige krise har forladt den medlemsstat, hvor ægtefællerne havde deres fælles opholdssted (jf. i denne retning dom af 13.10.2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, præmis 50 og den deri nævnte retspraksis).

- 57 Det forholder sig ikke desto mindre således, at den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 53, med henblik på fortolkningen af artikel 3, stk. 1, litra a), i forordning nr. 2201/2003 gør det muligt at anse begrebet »sædvanligt opholdssted« for principielt at være kendetegnet ved to forhold, nemlig dels den pågældendes ønske om at etablere det sædvanlige midtpunkt for sine interesser på et bestemt sted, dels en tilstedeværelse, der har en tilstrækkelig grad af stabilitet, på den pågældende medlemsstats område.
- 58 En ægtefælle, der påberåber sig kompetencereglen i artikel 3, stk. 1, litra a), femte eller sjette led, i forordning nr. 2201/2003, skal således nødvendigvis have flyttet sit sædvanlige opholdssted til en anden medlemsstat end den, hvor den tidligere fælles sædvanlige bopæl er beliggende, og dermed dels have givet udtryk for en vilje til at etablere det sædvanlige midtpunkt for sine interesser i denne anden medlemsstat, dels have godtgjort, at vedkommendes tilstedeværelse på denne medlemsstats område vidner om en tilstrækkelig grad af stabilitet.
- 59 Som det fremgår af de sagsakter, som Domstolen råder over, er det i den foreliggende sag ubestridt, at IB, som er statsborger i den medlemsstat, hvor den nationale ret, ved hvilken han har anlagt sag, er beliggende, opfyldte betingelsen om at have opholdt sig på denne medlemsstats område i mindst seks måneder umiddelbart forud for indgivelsen af begæringen om opløsning af ægteskabet i henhold til artikel 3, stk. 1, litra a), sjette led, i forordning nr. 2201/2003. Det er ligeledes godtgjort, at IB i løbet af hver uge på varig og stabil vis siden 2017 har udøvet en tidsubegrænset erhvervsmæssig beskæftigelse i Frankrig, hvor han boede i en lejlighed med henblik på udøvelsen af denne beskæftigelse.
- 60 Disse forhold synes at påvise, at IB's ophold på denne medlemsstats område er af stabil karakter og kan desuden bevidne, at den pågældende i det mindste er integreret socialt og kulturelt i den pågældende medlemsstat.
- 61 Selv om sådanne forhold umiddelbart giver anledning til at antage, at betingelserne i artikel 3, stk. 1, litra a), sjette led, i forordning nr. 2201/2003 kan være opfyldt, påhviler det imidlertid den forelæggende ret at efterprøve, om alle de faktiske omstændigheder i den foreliggende sag faktisk gør det muligt at lægge til grund, at den pågældende har flyttet sit sædvanlige opholdssted til den medlemsstats område, hvor den nævnte ret er beliggende.
- 62 Henset til ovenstående betragtninger skal det forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 3, stk. 1, litra a), i forordning nr. 2201/2003 skal fortolkes således, at en ægtefælle, der deler sit liv mellem to medlemsstater, kun kan have sit sædvanlige opholdssted i den ene af disse medlemsstater, således at det alene er retterne i den medlemsstat, på hvis område dette sædvanlige opholdssted er beliggende, der har kompetence til at træffe afgørelse om en begæring om opløsning af ægteskab.

Sagsomkostninger

- 63 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

Artikel 3, stk. 1, litra a), i Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000 skal fortolkes således, at en ægtefælle, der deler sit liv mellem to medlemsstater, kun kan have sit sædvanlige opholdssted i den ene af disse medlemsstater, således at det alene er retterne i den medlemsstat, på hvis område dette sædvanlige opholdssted er beliggende, der har kompetence til at træffe afgørelse om en begæring om opløsning af ægteskab.

Underskrifter